

*Сербин Р. А.,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник,
начальник докторантури та ад'юнктури
Національної академії внутрішніх справ,
здобувач кафедри адміністративного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ*

ПРИРОДА ПРИНЦИПІВ БЛАГОДІЙНИЦТВА В УКРАЇНІ

Анотація. У статті з'ясовано природу принципів благодійництва в Україні, а також здійснено його ґрунтовну характеристику та класифікацію. Автором виокремлено та об'єднано принципи благодійництва в такі групи: загальні, спеціальні та інституційні.

Ключові слова: благодійництво, благодійна діяльність, загальні принципи, спеціальні принципи, інституційні принципи.

Постановка проблеми. Формування громадянського суспільства в Україні супроводжується підвищенням суспільної активності. Держава, намагаючись розв'язувати соціальні проблеми, нині постала перед необхідністю залучення до цього процесу недержавних організацій, зокрема благодійних. Відхід від державної монополії у виробництві, торгівлі, фінансовій сфері сприяв розвитку благодійного руху в соціальній сфері.

Необхідно відзначити, що аналіз проблем благодійництва розглядає такі наковці-філософи та мислителі, як Б. Мандевіль, Г.В.Ф. Гегель, К. Маркс, Ф. Енгельс, П. Лафарг, Дж. Мілль, Г. Форд, В. Франклін, які аналізували різні аспекти благодійницької діяльності та з'ясовували її особливості. Водночас особливості благодійництва й благодійну діяльність досліджували такі науковці, як В. Авер'янов, О. Алексєєва, Б. Бромлей, В. Колпаков, О. Кузьменко, М. Колісник, Т. Літвінова, Д. Страхівський, О. Стрельченко, Ф. Ступак, Г. Ульгорн, В. Чепурнов та інші. Проте зазначена тематика є настільки актуальною, що спонукає до подальшого її ґрунтовного дослідження.

Метою статті є з'ясування природи благодійництва в Україні та формулювання класифікаційних груп благодійної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для більш детального вивчення змісту та особливостей благодійництва в Україні, на наш погляд, необхідно звернутися до детального розгляду основних закономірностей та основоположних ідей, які складають підґрунтя благодійницької діяльності. З метою правильного наукового підходу до вирішення поставленого завдання ми маємо звернутися до теорії принципів та їх класифікації, що дасть нам можливість навести визначення «принципу благодійницької діяльності» та на підставі певного критерію виокремити групи принципів благодійницької діяльності.

Питання принципів завжди посідало в праві непересічне місце. «Принцип» походить від латинського «*principium*», що означає начало, основа у філософії, те, що лежить в основі деякої сукупності фактів або знань, із збереженням первинного відтінку: перший, основний, вихідний [1, с. 214].

У філософському значенні термін «принцип» є теоретичне узагальнення найбільш типового, що констатує і виражає закономірність, покладену в основу пізнання взагалі або в основу якої-небудь галузі знання [2, с. 529].

Є. Губський вирізняє два аспекти терміна «принцип»: у суб'єктивному розумінні – як основоположне положення, пе-

редумова, а в об'єктивному розумінні – як вихідний пункт, першооснова [3, с. 363].

Так, А. Колодій із точки зору гносеології наголошує на тому, що категорія «принцип» тісно пов'язана з категоріями «закономірність» і «сутність». Поняття «принцип» співвідноситься з категорією «ідея» у тому випадку, коли під останньою філософи розуміють внутрішню логіку, закон існування об'єкта, те, що складає його внутрішню сутність [4, с. 16–17].

Значення слова «принцип» у сучасних українських глумачних словниках подається як особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чогось; правило, покладене в основу діяльності якої-небудь організації, товариства тощо [5, с. 941].

Категорія «принцип» у згаданих значеннях застосовується щодо різноманітних соціальних явищ: права, економіки, політики, моралі тощо. Поняття «принцип» прийнятне лише до тих категорій, які можуть бути названі визначальними, основоположними, оскільки принцип є узагальненим виразом суті відповідного явища, що відображає об'єктивно існуючу реальність і закономірності, які в ньому діють.

Зокрема, В. Кудрявцев вважає, що юридичні принципи – це основні ідеї, що виражають сутність історичного типу права [6, с. 5].

Так, Е. Лукашова стверджує, що принципи – категорія об'єктивна [7, с. 21–22].

Розвиваючи останнє положення, важливо торкнутися такого теоретичного аспекту цієї проблематики, як питання існування системи правових принципів, і вже у зв'язку із системою принципів – місця в їх системі принципів права.

Для з'ясування сутності благодійництва слід з'ясувати сутність принципів діяльності, оскільки благодійність визнається як вид діяльності.

Так, А. Денисов наголошує, що принципи діяльності являють собою правові ідеї, які пронизують усе право в цілому чи окремі групи правових норм, інститутів чи галузей права [8, с. 95]. Це ті ідеї, які надають праву єдність змісту.

В. Манохін вважає, що принципи діяльності є формою суспільної свідомості, яка здійснює ідейний, інформаційно-виховний вплив загального характеру, тобто виконує функцію загального закріплення суспільних відносин, що й дає можливість розглянути їх із позиції певних ідей, керівних основ [9, с. 21].

В. Семенов вважає, що принципи діяльності прийнято визначати як основоположні начала, що обумовлені тією роллю, яку вони відіграють в існуванні та розвитку права. Фактично принципи діяльності визначають самостійність тієї чи іншої роботи, тобто висловлюють сутність конкретної поведінки. На їх базі відбувається побудова всіх інших норм, інститутів, які не можуть суперечити принципам. Цілком правильно науковець називає принципи якісними особливостями, соціально-юридичною спрямованістю тієї чи іншої діяльності [10, с. 23].

А. Васильєв визначає принципи діяльності як основні положення, які виражають сутність відповідної галузі права [11, с. 12].

Б. Бабій, В. Корецький та В. Цветков під принципами діяльності розуміють основні найзагальніші, вихідні положення, засоби, основні правила, які визначають природу, соціальну сутність цієї діяльності, її спрямованість [12, с. 616–617].

С. Гусарев підтримує точку зору, згідно з якою основними принципами діяльності є основні засади, вихідні положення, які відображають сутнісні властивості будь-якої діяльності [13, с. 26].

Досліджуючи викладене, вважаємо, що принципи діяльності – це керівні, провідні основи, ідеї, що відображають закономірності розвитку тієї чи іншої діяльності, яка характеризує природу та сутність відповідної діяльності та визначає її направленість.

Враховуючи значну кількість принципів діяльності, різні вчені висувують пропозиції щодо їх класифікації. Так, Г. Борисов, виділяє такі групи принципів діяльності: загальнополітичні, правові, принципи побудови та діяльності різного роду суб'єктів [14, с. 10].

С. Алексєєв здійснює поділ принципів діяльності на соціально-економічні, соціально-політичні, інші загальносоціальні, а також спеціально-юридичні [15, с. 262–263].

Слід відзначити, що саме зазначена класифікація принципів діяльності містить принципи утворення та діяльності різного роду суб'єктів.

Вважаємо за доцільне навести класифікацію Е. Скурко, який правові принципи в залежності від компонентів правової системи класифікував таким чином: 1) у статистиці правової системи: принципи права (у прив'язці до нормативного компоненту правової системи; принципи організації, функціонування та взаємодії органів влади (у прив'язці до організаційного компоненту правової системи); принципи правової сфери (у прив'язці до ідеологічного компонента); б) у динаміці правової системи: принципи правотворчості, принципи правореалізації [16, с. 59].

З метою поглибленого дослідження, встановлення місця принципів благодійницької діяльності серед правових принципів та запропонування власної класифікації цього явища, на нашу думку, буде доцільно звернутися до класифікації саме принципів права.

Так, на думку російського вченого М. Марченко принципи права залежно від сфери дії (сфери поширення) поділяються на загально-правові, міжгалузеві, галузеві принципи інститутів права [17, с. 23–24].

Залежно від типу права принципи права поділяються на властиві рабовласницькому праву; властиві феодальному праву; властиві капіталістичному праву; властиві соціалістичному праву; властиві праву, перехідному від одного типу права до іншого [Ошибка! Закладка не определена., с. 23–24].

Залежно від характеру принципи права поділяються на соціально-економічні, політичні, ідеологічні, етичні, релігійні, спеціально-юридичні (принцип законності, рівності, справедливості тощо) [18].

В. Карташов вважає, що залежно від способів їхнього зовнішнього вираження в тих чи інших формально-юридичних джерелах виділяють принципи права, закріплені в міжнародних нормативно-правових актах і договорах, конституціях, конституційних законах, звичайних законах, підзаконних актах [19, с. 230].

На наш погляд, під принципами слід розуміти основні ідеї, вихідні положення, які виражають головні вимоги щодо чинної системи соціально-правових норм.

Водночас принципами благодійництва є основні ідеї, вихідні положення та закономірності, які виражають головні вимоги, що закладені в основу цього виду діяльності і визначають підґрунтя надання чи здійснення безкорисливих, безоплатних та соціально-спрямованих послуг благодійниками або благодійними організаціями.

Принципи благодійництва мають розгалужену систему, засновану на юридичних властивостях правових актів, якими вони закріплені. Узагальнення правових принципів цієї сфери за класифікаційними групами дає можливість впорядкувати їх. Водночас існуюча теоретична основа класифікації принципів не має ідентичності поглядів, саме тому набуває ознак розрізненості на невизначеності.

При цьому, узявши до уваги наведений теоретичний поділ принципів права, слід сказати, що сфера благодійницької діяльності базується на відповідних принципах, основоположними з яких є конституційні, водночас існують й інші принципи благодійницької діяльності, які визначають її спрямованість та наповнюють адміністративно-правовий статус як благодійників, так і благодійних організацій.

Розкриваючи питання принципів благодійництва, ми будемо відштовхуватися від того, що принципи досліджуваної сфери поділяються на такі: а) ті, що визначені в міжнародних нормативно-правових актах та прийняті міжнародною спільнотою; б) ті, що закріплені в Конституції України; в) ті, що є головними в цій сфері (галузевими); г) ті, що визначають спрямованість напрямів благодійництва (інституційні).

Відповідно до положень Загальної декларації прав людини 1948 р. [20] та Міжнародної конвенції про права дитини 1989 р. [21] було прийнято Всесвітню декларацію волонтерів [22], яка визначила основоположні міжнародні принципи діяльності волонтерів та волонтерських організацій, а саме: визнання права на об'єднання всіх людей (чоловіків, жінок, дітей) незалежно від їх расової та релігійної приналежності, фізичних особливостей, соціального та матеріального стану; надання взаємної допомоги, безкорисливих послуг особисто чи організовано; визнання рівності колективних та індивідуальних потреб; ставлення собі за мету перетворити волонтерство в засіб особистого процвітання, набуття нових знань та навичок, вдосконалення здібностей, стимулюючи для цього ініціативу та творчість людей, даючи можливість кожному бути творцем, а не користувачем; стимулювання почуття відповідальності, заохочення до колективної та міжнародної солідарності.

Наступну групу принципів благодійницької діяльності становлять принципи, які визначені нормами Конституції України. Так, до конституційних принципів благодійництва, на нашу думку, варто віднести такі: верховенство права; законність; рівність усіх людей у своїх правах; гуманізм; демократизм; пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей; доступність для кожного громадянина всіх форм і типів послуг, що надаються державою; захист прав людини; повага до особистості забезпечення прав і свобод людини та громадянина (зокрема, права на повагу до гідності, особисте життя тощо).

Ми вважаємо, що необхідності в тлумаченні кожного з перерахованих конституційних принципів немає, адже це загально визнані та відомі принципи, що закріплені в законі, який має найвищу юридичну силу – Конституції України [23].

Третью групою принципів благодійництва, на нашу думку, є галузеві принципи, тобто основоположні ідеї та закономірності, які визначають діяльність благодійників та благодійних організацій безпосередньо у всій сфері благодійництва в цілому. Вважаємо, що головним галузевим нормативно-правовим актом у галузі благодійництва є Закон України «Про благодію

діяльність та благодійні організації». При цьому слід відзначити, що в цьому законі взагалі відсутні принципи благодійної діяльності. З огляду на зазначене з метою використання різними сферами та видами діяльності слід запропонувати характерні принципи благодійної діяльності, які слід розподілити на загальні, спеціальні та інституційні принципи благодійницької діяльності.

Так, до загальних принципів благодійницької діяльності, на наш погляд, слід віднести такі: принцип верховенства права, законності, гуманізму, добровільності, самоврядування, рівноправності, гласності; до спеціальних – вільного вибору території діяльності, рівності перед законом, відсутності майнового інтересу їх членів (учасників), прозорості, відкритості та самоконтролю, безоплатності, безкорисливості, неприбутковості, адресності та індивідуальності підходу, доступності та відкритості, добровільності вибору отримання чи відмови від надання благодійницьких послуг, комплексності, соціальна справедливість, забезпечення конфіденційності суб'єктами, що надають благодійницькі послуги; отримання суб'єктами, що надають волонтерські послуги, етичних норм і правил; до інституційних принципів – самоврядування поваги та неупередженого ставлення до осіб, які потребують волонтерської допомоги; територіальності; партнерства взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства; принцип свободи договору; сумлінність; професіоналізм у вирішенні соціальних завдань; спрямованість на плідний результат; діяльність-орієнтація суб'єктів взаємодії на високу якість профілактичної роботи; альтруїзм; милосердя; самовідданість.

Вважаємо за необхідне коротко охарактеризувати спеціальні та інституційні принципи благодійної діяльності, оскільки немає необхідності тлумачити конституційні принципи, що є загальноновизнаними та відомими.

Таким чином, одним зі спеціальних принципів є принцип добровільності, який передбачає, що особи, які займаються благодійною діяльністю, зробили цей вибір особисто й добровільно та не потребують для цього законодавчого примусу з боку держави.

Принцип безоплатності передбачає, що благодійна допомога, яка надається благодійниками чи благодійною організацією суб'єктам-отримувачам, має неоплачуваний характер, тобто за надані послуги чи виконану роботу благодійники або благодійна організація не отримують будь-якої фінансової вигоди, окрім морального задоволення.

Принцип безкорисливості означає здатність приносити добро та користь людям, не очікуючи взамін особистих вигід. Безкорисливість займає особливе місце в низці моральних якостей, оскільки характеризує всі моральні відносини і є їхньою універсальною властивістю.

Принцип неприбутковості означає, що благодійники чи благодійні організації під час здійснення своїх завдань та функцій не отримують ніякого прибутку, а їх діяльність визначається неприбутковою.

Адресність та індивідуальність підходу означає здатність благодійників чи благодійних організацій надавати допомогу всім, хто її потребує (горизонтальна адресність), при цьому підхід до кожного суб'єкта-отримувача благодійної допомоги повинен бути індивідуально підібраний, що потребує врахування вікових, соціальних, фізіологічних та інших особливостей.

Доступність та відкритість передбачає, що будь-яка особа може в разі необхідності отримати благодійну допомогу, а інформація щодо останньої повинна надаватися всім, хто її потребує, та зацікавленим у її отриманні.

Добровільність вибору отримання чи відмови від надання благодійницьких послуг – будь-яка благодійна допомога у вигляді робіт чи послуг, яка незалежно від причин за бажанням суб'єкта-отримувача може бути відхилена, навіть якщо її вже почали надавати.

Комплексність передбачає єдність цілей, завдань, змісту, методів і форм виховного впливу та взаємодії під час здійснення благодійної діяльності.

Соціальна справедливість пов'язана з розподілом і перерозподілом благ, забезпеченням основних політичних, економічних та соціальних прав і свобод, соціальним захистом населення.

Принцип забезпечення конфіденційності суб'єктами, що надають благодійницькі послуги, визначає, що інформація про суб'єкта-отримувача волонтерської допомоги не може бути отримана будь-якою сторонньою особою, яка не надає благодійну допомогу, а особа, яка надає благодійну допомогу, не має права розголошувати відомості, які стали їй відомі в процесі здійснення благодійної діяльності.

Принцип отримання суб'єктами, що надають волонтерські послуги, етичних норм і правил – це система норм поведінки, порядок дій і правил, взаємин і принципів у відносинах, що виникають у сфері благодійної діяльності та являють собою сукупність найбільш придатних, глибоко усвідомлених і конкретизованих, які належать цьому суспільству та є нормами загальнолюдської моралі.

Завершальною групою принципів благодійної діяльності є принципи, що визначають спрямованість напрямів благодійної діяльності (інституційні) [24; 25; 26; 27]. До цієї групи інституційних принципів, на нашу думку, належать такі:

1) альтруїзм – принцип життєвої орієнтації особистості, згідно з яким благо іншої людини більш важливе і значуще, ніж власне благо й особисті інтереси (цей принцип протилежний егоїзму) та передбачає, що волонтер готовий до здійснення діяльності, спрямованої на вирішення важкої життєвої ситуації суб'єктів-отримувачів волонтерської допомоги, при цьому інтереси останніх виходять на перший план. Альтруїзм за своїм змістом та способами вияву спирається на фундамент гуманістичного світогляду;

2) милосердя – пронизує весь зміст благодійної роботи, заснованою на готовності благодійника допомогти людям через співчуття, людянолюбство;

3) самовідданість – висуває пріоритетність інтересів клієнта в благодійній роботі та наявність у благодійника оптимізму під час вирішення важкої життєвої ситуації отримувача благодійної допомоги;

4) сумлінність – благодійник, який взяв на себе зобов'язання виконати ту чи іншу роботу, повинен довести її до кінця;

5) самоврядування, тобто автономне функціонування благодійної організації, правомочне прийняття нею рішень із внутрішніх проблем, включення виконавців у процеси вироблення рішень, колективне управління як участь усіх членів організації, населення в роботі відповідного органу управління;

6) поваги і неупередженого ставлення до осіб, які потребують волонтерської допомоги, тобто в процесі надання благодійної допомоги відношення до суб'єкта-отримувача не повинно бути суб'єктивним із боку благодійника, а сприймати тих, хто навагається, як самостійних особистостей, яким потрібна допомога;

7) територіальність, наприклад, у разі звернення до Центру бездомних осіб із дітьми працівники Центру інформують про виявлених дітей службу в справах дітей за територіальним принципом розташування. За згодою батьків діти направляють-

ся до притулків для дітей служб у справах дітей. Безпритульні діти, які звертаються до такого центру без батьків, направляються до притулків для дітей служб у справах дітей за територіальним принципом розташування в супроводі працівників центру.

8) *партнерства взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства*. Формування між суб'єктами взаємодії особливого типу відносин, заснованих на взаємоповазі; визнанні реальних і значних потенційних можливостей спільних із соціальними партнерами в реалізації спільної мети; справжньої зацікавленості в тісній спільній роботі з її досягнення;

9) *принцип свободи договору*. Сторони можуть укласти договір про надання благодійної допомоги, умови якого можуть бути як передбачені, так і не передбачені законом чи іншими правовими актами;

10) *солідарність із принципами та цілями благодійної організації*. Діяльність благодійника спрямована на досягнення цілей цієї організації і не суперечить її принципам;

11) *професіоналізм у вирішенні соціальних завдань*. Професійний підхід, наприклад, до профілактики дитячої бездоглядності зумовлений високою мірою відповідальності дорослих (спеціалістів соціальних служб чи активу благодійної організації) за всі дії, що стосуються дітей і підлітків, у тому числі ті, що належать до групи ризику. Заповідь «не нашкодь» у соціально-профілактичній роботі повинна дотримуватися настільки ж неухильно, як і в медицині. Реалізація принципу професіоналізму передбачає врахування обсягу та якості знань, умінь і навичок у галузі теорії та методики профілактичної роботи з попередження бездоглядності неповнолітніх, які мають члени громадських об'єднань. Сферою їх відповідальності можуть бути лише ті напрями та ділянки роботи, які відповідають рівню їхньої кваліфікації;

12) *націленість на ефективний результат діяльності-орієнтації суб'єктів взаємодії та високу якість профілактичної роботи*. Високий кінцевий результат неможливий без дружньої, згуртованої роботи, мобілізації кадрового й матеріального потенціалу, реалізації продуманої та зваженої стратегії і тактики вирішення профілактичних завдань. Високі якісні показники проведеної роботи забезпечуються використанням наукового підходу до планування та організації профілактичної діяльності, адекватністю та сучасністю наявної нормативної правової бази (у тому числі на регіональному й муніципальному рівнях), професіоналізмом фахівців і кваліфікацією громадських діячів, достатніми матеріальною базою та фінансовими ресурсами тощо [28].

Висновки. Отже, на підставі вище викладеного пропонуємо Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» доповнити статтею 3-1 та викласти її в такій редакції: «Стаття 3-1. «Принципи благодійної діяльності».

Благодійна діяльність ґрунтується на загальних принципах, спеціальних та інституційних принципах.

Загальні принципи: принцип верховенства права, законності, гуманізму, добровільності, самоврядування, рівноправності, гласності.

Спеціальні принципи: принцип вільного вибору території діяльності; рівності перед законом; відсутності майнового інтересу їх членів (учасників); прозорості; відкритості та самоконтролю; безоплатності; безкорисливості; неприбутковості; адресності та індивідуальності підходу; доступність та відкритість; добровільності вибору отримання чи відмови від надання благодійницьких послуг; комплексність; соціальна справедливість; забезпечення конфіденційності суб'єктами,

що надають благодійницькі послуги; дотримання суб'єктами, що надають волонтерські послуги, етичних норм і правил.

Інституційні принципи: альтруїзм; милосердя; самовідданість; сумлінність; самоврядування поваги та неупередженого ставлення до осіб, які потребують волонтерської допомоги; територіальність; партнерство взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства; принцип свободи договору; професіоналізм у вирішенні соціальних завдань; спрямованість на плідний результат; діяльності-орієнтація суб'єктів взаємодії на високу якість профілактичної роботи.

Література:

1. Розенбаум Ю.А. Формирование управленческих кадров / Ю.А. Розенбаум. – М. : Наука, 1982. – 234 с.
2. Философский энциклопедический словарь / под ред. Л.Ф. Ильичёва и П.Н. Федосеева. – М. : Сов. энциклопедия, 1983. – 836 с.
3. Философский энциклопедический словарь / ред. Е.Ф. Губский, Г.В. Кораблева, В.А. Лутченко. – М. : ИНФРА – М., 1997. – 567 с.
4. Колодій А.М. Принципи права України : [монографія] / А.М. Колодій. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 208 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голова ред. В.Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.
6. Кудрявцев В.Н. О правопонимании и законности / В.Н. Кудрявцев // Государство и право. – 1994. – № 3. – С. 3–8.
7. Лукашева Е.А. Принципы социалистического права / Е.А. Лукашева // Советское государство и право. – 1970. – № 6. – С. 21–29.
8. Денисов А.И. XXIV съезд и вопросы государства и права / А.И. Денисов. – М. : Юрид. лит., 1972. – 342 с.
9. Манохин В.М. Советская государственная служба / В.М. Манохин. – М. : Юрид. лит., 1966. – 195 с.
10. Семенов В.М. Конституционные принципы гражданского судопроизводства / В.М. Семенов. – М. : Юрид. лит., 1982. – 152 с.
11. Васильев А.М. О правовых идеях-принципах / А.М. Васильев // Советское государство и право. – 1975. – № 3. – С. 11–18.
12. Юридичний словник / за ред. Б.М. Бабія, В.М. Корецького, В.В. Цветкова. – К. : Головна редакція УРЕ АН УРСР, 1974. – 847 с.
13. Гусарев С.Д. нормативні принципи юридичної практичної діяльності / С.Д. Гусарев // Право України. – 2005. – № 8. – С. 22–27.
14. Борисов Г.А. О системе принципов, действующих в правовой сфере / Г.А. Борисов // Проблемы правоведения : метод. научн. сб. – К. : Вища шк., 1974. – Вип. 34. – С. 14–25.
15. Алексеев С.С. Общая теория права : в 2 т. / С.С. Алексеев. – М. : Юрид. лит., 1981. – Т. 1. – 1981. – 361 с.
16. Скурко Е.В. Правовые принципы в правовой системе, системе права и системе законодательства: теория и практика / Е.В. Скурко // Правоведение. – 2006. – № 2. – С. 55–61.
17. Общая теория государства и права. Академический курс : в 2 т. / под ред. проф. М.Н. Марченко. – М. : Зерцало, 1998. – Т. 2 : Теория права. – 1998. – 656 с.
18. Маккарлі С. Управління діяльністю волонтерів. Як залучити громадськість до вирішення проблем суспільства / С. Маккарлі, Р. Лінч; пер. з англ. О. Винничук. – К. : Ресурсний центр розвитку громадських організацій «Гурт», 1998. – 160 с.
19. Карташов В.Н. Принципы права / В.Н. Карташов // Теория государства и права : [учебник] / под ред. В.К. Бабаева. – М. : Юристъ, 1999. – 592 с.
20. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. // Офіційний вісник України. – 2008. – № 93. – Ст. 3103.
21. Конвенція про права дитини. – К. : АТ Вид-во «Столиця», 1997. – 32 с.
22. Всеобщая декларация волонтеров // Вестник благотворительности. – 1995. – № 5 (21). – 12 с.
23. Конституція України, прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р. № 2222-IV. – К. : Атіка, 2006. – 62 с.
24. Про затвердження Типового положення про соціальний центр матері та дитини, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2005 р. № 879 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
25. Про протидію торгівлі людьми : Закон України від 20 вересня 2011 р. № 3739-VI (зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України № 1697-VII від 14 жовтня 2014 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 19–20. – Ст. 173.

26. Про затвердження стандартів надання соціальних послуг представникам груп ризику, затв. Наказом Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства праці та соціальної політики, Міністерства охорони здоров'я від 13 вересня 2010 р. № 3123/275/770 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
27. Про затвердження Типового положення про центр обліку бездомних осіб, затв. Наказом Міністерства соціальної політики України від 19 квітня 2011 року № 135 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
28. Організація взаємодії спеціалізованих установ для Про 64 неповнолітніх, які потребують соціальної реабілітації, з не державними організаціями щодо профілактики дитячої бездоглядності : [методичні рекомендації]. – М. : ДержНДІ сім'ї та виховання, 2002. – 96 с.

Сербин Р. А. Природа принципів благодирительности в Україні

Аннотация. В статье выяснено природу принципів благодирительности в Україні, а также осуществлена

их основательная характеристика и классификация. Автором выделены и объединены принципы благодирительности в такие группы: общие, специальные и институциональные.

Ключевые слова: благодирительность, благодирительная деятельность, общие принципы, специальные принципы, институциональные принципы.

Serbyn R. Nature principles of philanthropy in Ukraine

Summary. In this paper, the nature of the principles of philanthropy in Ukraine and made his thorough characterization and classification. The author singles out the principles of charity and combined such in groups: general, special and institutional.

Key words: charity, charity, general principles, specific principles, institutional principles.